

Állatvédelem.

Havi közlemények az állatvédelem és állatgondozás köréből.
(Az „Országos Állatvédő Egyesület” hivatalos közlönye.)

Szerkeszti:	Szerkesztőség és kiadóhivatal:	Kiadja:
Monostori Károly.	Budapest, VII. Nefelejts-utca 14.	Grimm Gusztáv.

————— Megjelenik minden hó 20-ikán. —————

Előfizetési ár egy évre 4 korona. Egyesületi tagoknak 2 korona.

Ezen lap közleményeinek utánnomását nemcsak szívesen megengedjük, hanem tisztelettel kérjük is.

Egy-két kupecz-fogás, ami állatkinzás is.

Lelkiismeretlen lósiszárók, kivált cigány-kupeczek, csalási szándékkal különféle fogásokkal, műveletekkel élnek, amelyek amellet, hogy a rászedettet károsító csalafintaságok, még állatkinzások is.

Elkövetik pedig ezeket az embertelen és csaló műveleteket pl. azért, hogy a ló eladóját pénzben megzsarolják, esetleg pedig, hogy a megvásárolt, de nem tetsző állatot az eladóra visszakényszerítsék s a vételárt visszacsalják.

E kétféle hunczutság elérésére pl. serétet tesz a kupecz a vásárolt ló fülébe, hogy annak folytan némi butaságba essék az állat, s úgy tűnjen fel, mintha az u. n. *butacsirában* (egy gyógyíthatatlan agy-bántalomban) szenvedne, mely miatt a törvénybíró a lovat az eladónak vissza szokta — a vételár visszafizetésének kötelezettsége mellett — itélni. A pört kerülendő, az eladó talán vissza veszi a lovat, vissza adja a pénzt, avagy kiegyezik a kupeczczel pl. 20—40 korona visszaadása mellett. Így mindkét esetben károsodik, mert kap egészséges lova helyett egy mester-ségesen elbutítottat, vagy aztán fizet; a kupecz pedig mindkét esetben jól jár, mert vagy ingyen pénzhez jut s a lovat is vissza kapja, melynek füléből aztán a seréteket kivesszi, a felidézett bajt megszünteti; vagy nem károsodik, mert a vételárt vissza kapja.

Éppen ez az eset pl. akkor is, ha a csaló csepű vagy rongy-dugóval a vett ló egyik orrlyukát betömészeli, hogy így u. n. *fulladozást* idézzen fel. Az ily lovat is visszakinálja aztán az eladónak s az — nem különben a pört, melyben vesztes volna — kerülendő, a vételárból néhány koronát vissza ad, a kupecz pedig markába nevetve a lovat elviszi, az orttömeszt kivesszi s azzal a fulladozásnak vége.

Hasonló az eset akkor is, mikor pl. avval viszi vissza az eladóhoz a vásárolt lovat, hogy az *nem eszik* s vagy követeli, hogy vegye vissza az eladó, vagy hogy adjon vissza valamit a vételárból. A sarokba szorított eladó ilyenkor is inkább vissza ad valamit a vételárból, pedig ha jól megvizsgálná a lovat, felfedezhetné, hogy azért nem eszik az, mert egy pár órával előbb fa-szegeket, vagy bádog darabokat vert a kupecz a ló fogai közé, avagy a nyelvét tűszurásokkal felsértette, fájdalmassá tette.

S hogy még egyet említsek, a kupecz az egy-két nap előtt vásárolt lovat, melytől szabadulni akar, vagy amelyet hirtelen haszonnal eladni nem tud, *sántává teszi* s visszakinálja. A legtöbb tájékozatlan eladó ebben is és szintén felül a csizár furfangjának, pedig ha jól megnézné az állat lábát, észrevenné, hogy készakarva van az ideiglenesen sántává téve pl. úgy, hogy patkója és talpa közé kavics vagy vas-ék van dugva, avagy patájának érzékeny pártája meg van szurkálva, vagy pedig lába hajlító inába tű segélyével egy szőrszál, vagy vékony sodrony van huzva.

Ilyen, s hasonló — állatkinzással kapcsolatos — gazemberségekre jó tehát mindannyiszor gondolni, ahányszor efféle eset adja elő magát. (i. y.)

Á l h u m á n i z m u s .

A „Hazánk“ f. évi október hó 13-iki számában Ellenbach Mátyás ur, a hülyék ellátását célzó egyesület nem pártolásáról szólva, a következőket mondja:

Magyar álhumanizmus.

Szeretjük magunkat s a társadalmat, melyben élünk, humánusnak nevezni; tagadhatatlan, teszünk is sokat, hogy ezt a nevet megérdemeljük.

Például minden városban van egy-egy állatvédő egyesületünk, vannak köz- és magán-állatkórházaink, s több efféle, akár csak a modern nyugoti országokban. Számos tagot számláló egyesületek — különféle üléseikben — kitűnően gondoskodnak a „mopszlik“, meg a „pincsik“ becses hogylétéről, szóval humánusak vagyunk.

Hanem azért a jótékonyság ilyenén gyakorlására — Isten ments! — hogy én valakit buzdítsak! . . .

Mert van aztán olyan egyesületünk is — egy az egész országban — mely, ugyancsak a modern államok mintájára, az emberi nem legszánalomra méltóbb alakjainak, az idiotáknak, hülyéknek és gyöngelműeknek ellátását és foglalkoztatását akarja „társadalmi úton“ megoldani. Csakhogy ennek az egyesületnek nálunk nincsenek tagjai, s így nem is tud zöld ágra vergődni.

Tehát a társadalom, mely rokonszenvenvel karolja fel az elhagyatott ebek száralomra méltó sorsát, ez, a magát humánusnak nevező társadalom nem áldoz szerencsétlen gyöngelmű embertársai javára. Azoknak csak egy jótévőjük van, — a halál, mely kegyetlen sorsukon legtöbbször könyörül is; elveszi őket, még mielőtt nagykorúságukat elérnék.

Ezt az eljárást, úgy hiszem, valami álhumanizmus néven ismerik másutt. Lehet! Dr. Verédy K. kir. tan., tanfelügyelő, mikor a sok szerencsétlen gyöngelmű gyermek száralomraméltó sorsát kellő világitásban felismerte, kilépett az „állatvédők egyesületéből.“

Az állatvédelem ellen irányuló ezen támadás olyan, amelyet illő és szükséges a maga értékére leszállítani.

Konstatáljuk mindenek előtt azt, hogy az idézett kifakadások írója államtanító, a ki nem arra van hivatva, hogy az állatvédelemnek vaktában neki rontson, hanem a kultuszminiszter 1901. évi 91159. számú rendelete értelmében, hivatva van a gyermekek erkölcsi világára nemesi-

töleg ható állatvédelmi eszméket az iskolában terjeszteni. De ha már szükségét érezte, a t. tanító ur annak, hogy az embervédelem kapcsán az állatvédelemről is nyilvánítson nézetet, bár annyira, amennyire — tájékozódnia kellett volna előbb. Az állatvédő egyesület hivatalos helyisége minden nap. mindenki számára nyitva áll, nagyszámu tájékoztató nyomtatványai s minden egyéb írásos kiadványai ingyen kaphatók ugyanott. Ha ily úton-módon tudomást szerzett volna a dolgok tényleges állapota felől, mindenek előtt nem hangsúlyozná olyan erősen, hogy Dr. Verédy, az egyesületnek sok éven keresztül nagy érdemeket szerzett volt elnöke, a gyenge elméjű gyermekek szánalomra méltó sorsát felismervén, lépett ki az egyesületből. Mert először is e szánalomra méltó sorsot egy oly kiváló tanfelügyelő, egy oly humánus lelkületű ember, mint ő, kellő világitásban előbb is kellett, hogy felismerje és méltassa, s másodsor, ő mind maig tagja az állatvédő egyesületnek, és annak érdekében az elnökségtől való *visszalépése óta is szolgálatokat tett*. Aztán ha tájékozódást szerezni a t. tanító ur nem röstelt volna, tudhatná, hogy minden városban állatvédő-egyesület olyannyira nincs, hogy az egész országban *csak 6 működő egyesület van*; tudhatná azt is, hogy az állatvédelem célja távolról sinez kimerítve a „mopszlik“ és „pincsik“ becses hogylétéről való gondolkodással, mint azt ő kifejtjeni sziveskedik. Ha semmi mást nem tett volna, csak felütötte volna az egyesület mult évi évkönyvét, már látta volna pl. azt, hogy mint minden más ilyen egyesületnek, az országos állatvédő egyesületnek is az a hivatása — és ennek eleget is tesz — hogy a magukkal jötehetetlen, kérni, panaszkodni nem tudó, az embernek életre-halálra kiszolgáltatott ezreit, meg ezreit a mindenféle hasznos állatoknak, lehetőleg megoltalmazza a szertelenségbe menő nyomorgatástól, embertelenségig aljasodó kinzástól és pedig nemcsak érzelmi, hanem financiaális motivumok alapján is. S ha eképen az állatokkal szemben is emberségességet hirdet, példáz, elősegít és teremt is, vajjon nem szolgálja-e az embervédelmet is és vajjon nem működik-e az emberiség javára is?

Nekünk különben ugy rémlik, hogy a tanító urnak halvány sejtelve sincsen azokról az égrekiáltó kinzásokról, hóhérolásokról, azokról az embertelen iszonyatosságokról, pusztításokról, kiirtásig menő üldözésekről és megsemmisítésekről, amelyekkel az elvetemült lelketlen ember, ki se számítható mértékben a hasznos házi és szabad állatokat illeti, ahelyett, hogy emberséges formában fordítaná azokat előnyére, hasznára. Mert ha erről csak sejtelve volna is a t. tanító urnak, lehetetlen volna oly hidegen odavetnie, hogy: a jótékonyáságnak az állatvédelem terén való gyakorlására — Isten ments — hogy valakit buzdítsak!

Hát a hülye gyermekek segítségét annyira szívén hordva, (a mit mi állatvédők is, mint *általában* humánosan érző emberek, nem különben szívünkben hordozunk), mire fordul ezen egyetlen ily célú jótékony egyesület ellen célzásával, mikor százai az embervédő jótékony egyesületeknek fennállanak! Miért nem aposztrófálja azok tagjait; miért bántja a mi tagjainkat igaztalanul, mikor a hülye gyermekek istápolásáról s arról van szó, hogy nincsen pártfogója annak.

Sokkal okosabb lett volna az állatvédő egyesülethez egy gyűjtő-ívet beküldeni, vagy a szóban forgó humánus egyelet támogatására a mi egyesületünket is felkérni; mi biztosíthatjuk a tanító urat, hogy e lépés több kívánatos eredménnyel járt volna, mint az, mit ő elhamarkodva megtett. Vagy ha már aposztrófálni kellett valakit, valamit, mért nem fordult a nem közjótékonyaságu, hanem az élvezeteknek, különféle sportoknak áldozó egyesületek, társaságok ellen? Avagy hát csak azért haragudna

a t. czikkiró ur a Verédy ur által „otthagytott“ országos állatvédő egyesületre, mert az új vezetés alatt az nem hanyatlik, hanem örvendetesen fejlődik? Nem hihetjük!

S hogy még egy „vagy“-ot állítsunk oda: abban a hitben élne a tisztelt gáncsoló, hogy az, aki az állatokkal nem törődik, aki azokkal szemben érzéketlen, irgalmatlan, embertelen: érző, irgalmas, kegyelmes lehet embertársával szemben? Abban a hitben élne, hogy ez nem éppen megfordítva van? Abban, hogy az ember iránt érző nem érezhet állatok szenvedéseivel szemben? Mi tagadás: elfogultságát, nyilatkozatát tekintve, ilyesfélét kell róla feltételeznünk, s az álhumánizmus vádját reá vissza kell háritanunk.

Egy állatvédő.

Könyvelmi agyarkodás.

Az u. n. „Esti levelek“ gyártója a „Pesti Hírlap“ okt. 31-iki számában „Felfordult világ“ alcímen összehordván egy kalap alá tücsköt, bogarat, pipacsot és koppantót, királyt és lókinzó kocsist, elbámul afelett, hogy a magyar kocsis is leszáll a bakról, hogy lovának könnyítsen.

Nagyon elvonulva élhet a világtól az „Esti levelek“ fábrikálója, ha azt sem tudja, hogy éppen az általa aposztrófált országos állatvédő egyesület érdeme az, hogy manapság több kocsis száll le már a bakról, lován segítő, mint szállt le akkor, mikor a t. levélíró még csak abból ismerte ezt az egyesületet, hogy olykor rossz versekben és Kneippkurában is utazott.

Hogy ebben a világ fordult egyet, arról a minden lében kalán levelezőnek halvány sejtelme sincs; ám nem is kutatva azt, neki ront faltörő-kos-képen az állatvédő egyesület bástyájának s azt hiszi egész jámborul, hogy rést üthet azon.

Azt mondja ez a piszkos kesztyűket és gallérokat vizsgáló ur, hogy: rég megölte már az országos állatvédő egyesületet a badarságok és excentritások gyilkos vidámsága s kérdezi, hogy ugyan akadnának e komoly emberek, akik feltámasztják antivivisectio, kneippizmus és rossz versek nélkül.

Hát a nyers tény az, hogy azt az egyesületet nem ölte meg semmi, hanem az, ide tova 20 év óta, folyton becsületesen működik és halad s elég szégyen, hogy erről a gunyolódó ur mit se tud, holott a József főherczeg ur ő fensége védnöksége alatt álló ezen egyesület minden választmányi és közgyűléséről a „Pesti Hírlap“-nak is tudósításokat küld, azonkívül pedig az „Állatvédelem“ című hivatalos lapját is minden hazai napi lapnak ingyen küldi meg, kiadványait ingyen sok ezerre menő példányban terjeszti, állatvédelmi fali táblái ott lógnak nyilvános gyűlö helyeken s még falusi községházakban is, mentő-kocsija pedig majdnem naponta szedegeti fel uton-utfélen a sérült lovakat.

Szégyen, hogy egy zsrnalista nem tud mindezekről és arról, hogy ennek az egyesületnek másfél ezeret meghaladó tagja, és több mint 28.000 korona vagyona van; szégyen, hogy egy publiczista vaktában rossz vicczeket ereszt meg ahelyett, hogy honorariumot adó lapja olvasóközönségét a valódi tényállás felől világosítaná fel, ha már az állatvédelmet egyáltalán tollára veszi.

Nem feltámasztva, hanem csak további életben tartva van az országos állatvédő egyesület kneippizmus és rossz versek nélkül, de igenis a vivisectionnak, mint legnagyobb foku, legembertelenebb, leghaszontalanabb állatkinzásnak az üldözésével. Alig 500 lépés választja el a t. levelező akását az országos állatvédő egyesület hivatalos helyiségétől, ahol tisztos

séges, becsületes, uri emberek végzik az összes teendőket. Méltóságán alulinak tartja talán a t. levélíró azt, hogy ebben a hivatalos helyiségben megjelenjen s információkat szerezzen? Méltóságán alulinak tartja talán, hogy egy egyesület hivatalnokaival tárgyaljon, a mely egyesületnek a gáncsoló ur persze nem tagja, de tagjai és pártfogói herczegek, mágnások, főpapok, miniszterek, képviselők, tudósok, tanárok, doktorok, művészek, hírlapírók s más humanusan érző emberek, és a mely egyesületet a belügyi, kultusz- és földmívelésügyi ministeriumok, tanfelügyelők, gazdasági egyesületek, a fő- és székváros stb. figyelmükre és pártfogásukra méltatják.

Bizony a magyar erkölcsök, — akármit beszél is az Esti leveleket firkáló ur — nincsenek veszendőben s ez köszönhető annak, hogy az olyan elsavanyodott lelkületek, amilyen a gáncsoló urban lakozni látszik, hova-tovább ritkábbá lesznek.

Az orsz. állatvédő egyesület egy régi tagja.

*

Lapunkhoz, az „Állatvédelem“-hez közlés végett beküldött ezen reflexziót félre tettük s igyekeztünk oda hatni, hogy ez az egész ügy simább megoldást nyerjen. E czélből az orsz. állatvédő egyesület Tóth Béla urhoz, a szóban forgó Esti levél írójához, hivatalosan a következő levelet intézte:

422. sz. 1901.

Tisztelt Uram!

Jónak látta ön a „Pesti Hírlap“ egyik „Esti levél“-ben egyesületünket indokolatlanul megtagadni, kifigurázni, megsérteni.

Hogy tájékozódást nyerhessen a felől, hogy mi mindent tesz egyesületünk az állatvédelmi eszmék terjesztésének érdekében, sziveskedjék átlapozni idecsatolva megküldött évkönyveinket, röpiratainkat, havi folyóiratunkat, és egyéb kiadványainkat, azokból látni fogja, hogy egyesületünk egyike Bpest legjobban vezetett egyesületeinek, egyike azoknak, amelyeknek vezetői, pártfogói és tagjai legtöbbit áldoznak az ügynek épügy anyagilag, mint szellemileg.

Hogy hazánkban az állatok még mindig oly durván bántalmaztának, amint talán sehol a művelt külföldön, s hogy az állatvédelem eszméi eddig oly kevéssé gyökerezhetek meg nálunk, annak oka egyfelől, hogy egyesületünk csak újabb időben van azon helyzetben, hogy sikeresebben közreműködhet, s hogy az illetékes közigazgatási közegek nem alkalmazznak elég szigorú a kihágókkal szemben, továbbá oka, hogy minálunk a tanítók és lelkészek az állatvédelem eszméinek pártfogására felettlen kevéssé ügyet vetnek, a napi sajtó hasábjai pedig, melyek mindenféle sportnak, mely többé-kevésbé állatkinzással kapcsolatos, nyitva állanak, ritkán nyílnak meg az állatvédelemre vonatkozó tudósításoknak, de annál inkább megnyílnak — mint az ön közleménye is mutatja — igaztalan gáncsoknak az állatvédelem ellen.

Nagyon lekötelezse ön minket, ha a csatolt kiadványokból jobb véleményt alkotván egyesületünk felől, a „Pesti Hírlap“-ban elfogulatlan pártfogójává szegődne.

Budapest, 1901. november 5.

Tisztelettel

Az Országos Állatvédő Egyesület.

Grimm Gusztáv,
ügyv. alelnök.

Monostori Károly,
tanár, igazgató titkár.

Nos, Tóth Béla ur az egyesület ezen tisztességes közeledését avval fogadta, hogy a küldeményt meg se nézte, a küldőnczét csomagostól, levelestől együtt — elutasította.

Lapunknak, mint az egyesület hivatalos közlönyének, nem kellemes kötelességévé vált eként egy felől az előre bocsátott reflexziót kiadni, másfelől az egész tényállást imígyen feltárni, hogy a közvélemény fogalmat alkothasson s ítéletet mondhasson mindkét fél eljárásának helyessége, vagy helytelensége felől.

Tóth Béla ur megkritizál, kifiguráz egy 1600 tagból álló tisztességes, hasznos testületet, s mikor ez szerényen bekopogtat nála, hogy igazolja magát — becsapja előtte az ajtót!

Erre, felfogásom szerint is, csak abnormis lelkület képes.

Monostori Károly.

Egy példa, a sok közül.

Daczára az állatvédő egyesület dicséretre méltó erőfeszítéseinek, melyekkel az állatsanyargatásokat megszüntetni törekszik, még mindig előfordulnak a székes fővárosban állatkinzási oly esetek is, amelyek a legnagyobb mértékben felháborítók, mert a maguk nemében valósággal páratlanok.

Az eldurvulásnak, elembertelenedésnek mélyen elszomorító bizonyítéka többek között a következő efféle eset:

F. J. kőbányai fuvaros Komár nevű kocsisa, huzni nem bíró egyik lovának a nyelvére ráhurkolt egy vastag sodronykötelet s annalfogva oda erősítette a nyomorult állatot egész rövidre a rud végéhez. Közibe csapván aztán a két lónak, az történt, hogy a nyelvénél fogva lekötött lovat a másik az istrángnál és hámfánál fogva hátra ránczigálván, *nyelvét kitépte* úgy, hogy rongyokban lógott az ki az állat vérbekepült szájából, egyben kiszakadván még két helyen a boldogtalan pára garatja és gégeje is.

A szánalomra méltó ló könnyelmű, gondatlan tulajdonosa e gyógyíthatatlanul megsebesített állatát 3 napig étlen-szomjan hagyta állani, s az orsz. állatvédő egyesületnek kellett közbe lépnie, hogy végre a ló lezurállással kinjaitól megszabadíttassék.

S a büntetése e hóhér állatkinzónak? Az elmaradt! Még csak tulajdonrongálás czímen se merte feljelenteni F. J. a börtönre megérett bestialis kocsist, aki hasonló tetteket, ha tetszik neki, most már más tulajdonos állatján is végrehajthat. Hasonló gyalázatos cselekedetek lovon, kutyán, macskán nem ritkák nálunk Magyarországon s különösen szaporodnak a rossz üzleti viszonyok következtében az éhségtől tehetetlené lett fuvaros lovaknak az embertelen tulterhelései s ily módon való hóhérolásai. Majdnem naponkint szerzett tapasztalatainkból mondhatjuk, hogy légio az oly lovak száma Budapesten, amelyek zabot sohase látnak, a melyek a hitvány, ronda, alommal el nem látott istállóknak fáradalmaikat ki nem pihenhetik soha, de azért aztán kénytelenek mégis a legnagyobb, a legaránytalanabb terheket, embertelen ostorozások alatt, inuk szakadtáig vonszolni, utonutfélen roskadván össze azok alatt nyomorultul.

Nem kevésbé siralmas és művelt állam fővárosára nézve szégyenletes állapotok forognak fenn az éjjeli bérkocsik némely fogataira nézve. Ez is egészen türheterlen, ez is a legnagyobb mértékben fellázító, mert igen gyakran csontig aszott, a gyengeségtől már csak düllöngve álló, melegből,

hidegtől, esőtől, hótól semmikép se védett, kiéheztetett, szomjan epedő, ostor-csapásoktól felvagdalt, szerszámok által feltört páriák azok a lovak, amelyek éjjel a közönség rendelkezésére állanak; látványok, melyeket nappal a tulajdonos mutogatni szégyel és nem mer.

Es ily hallatlan botrányos állapotok fenforgásának daczára, ime akad ember, aki az állatvédelmet álhumanizmusnak nevezi, az állatvédő egyesületek pártfogásba vételét nem ajánlja, mi több, akad az állatkinzó megbüntetésére hivatott közeg is, aki az állatvédelmet dőreségnek, szükségtelennek tartja!

mm.

Ne bocsássa kutyáját senki felügyelet nélkül az utcára.

Mióta megrövidültek a napok s korán beáll a sötétség, mely a tiltott cselekmények végrehajtásának kedvez, ismét akcióba léptek a kutya-tolvajlók.

Majd minden lapban minduntalan hirdetések olvashatók elveszett, eltévelyedett kutyákról s a „becsületes“ megtalálóknak és visszahozónak jutalom biztosítottatik.

Ritkább esetben jelentkezik is a becsületes megtaláló, gyakrabban azonban eredménytelen marad a hirdetés, mert az elveszett, sokszor nagy értékű kutya ama bizonyos „becsületes megtaláló,“ igazabban szólva kutya-tolvaj által külföldre, vagy vidékre jó pénzért eladatott.

Erre való tekintettel időszerűnek tartjuk a következő, mult évi rendőrségi napiparancs közlését:

Az országos állatvédő egyesület közleményéből azon tapasztalatot szereztem, hogy a székesfőváros területén az ebek ellopása és eladása üzletszerűen gyakoroltatik. Aggályos és rovott multu egyének elfogják a kutyákat nemcsak az utcákon, hanem még az udvarokon is, az értékesebbeket eladják, sőt a hirdapok apró közleményeinek nyomán azokat mint „talált kutyákat“ viszik vissza tulajdonosaiknak, hogy azoktól még jutalmat is kapjanak. Ha nem sikerül nekik jó pénzen eladni az ebeket egyeseknek, s a hirdapokban megtudott címre sem bírják átadni, akkor beviszik azokat a főváros területén levő, főleg orvosi tudományos intézetekbe, hol mint sajátjukat néhány korona ellenében a kísérletezés céljaira eladják. Az ily intézetek nem kutatják a kutyák eredetét és tulajdonosát, ezért büntetlenül úzik a tolvajok törvénybe ütköző cselekedeteiket. Miután az eb ép oly jogos tulajdonát képezi az egyes embereknek, mint bármely más vagyoni dolog, s igen gyakran magas összeget képvisel, az, kitől a kutya ellopatik, érzékeny kárt szenved. Vigyáz tehát reá rendszerint, nehogy tőle ellopják. S egyegy ebtulajdonos nem szokott nagyon sok kutyát tartani. Mindennek daczára azonban olyanok, kik nem ebtulajdonosok, havonkint kutyákat nagyobb számban is eladnak. Kétségtelen tehát, hogy csakis törvénytelen úton jutottak a kutyák birtokába. A védjeggyel és szájkosárral ellátott kutyákat azok tulajdonosa nem szívesen adja el, sőt lehetőleg állandóan megtartja magának. Csak tolvajok lehetnek tehát, kik állandóan kutyákat adogatnak el, mint sajátjukat. Csakis kóbor kutyákat lehetne nagyobb számban a tudományos kísérletezéssel foglalkozó intézetnek eladni. Azonban erre sincsenek egyesek felhatalmazva, mert a kóbor ebekre nézve a 703/a. 1882. sz. kgy. szabályrendelet intézkedései mérvadók, állategészségügyi és embervédelmi szempontból. E szabályrendelet úgy

intézkedik, hogy a szájkosárnélküli vagy védjegy nélkül nyilvános helyen szaladgáló ebek a gyepmester által elfogathatnak, s a gyepmester által megfigyelés után adatnak vissza a tulajdonosoknak, továbbá úgy intézkedik, hogy a nem egészséges, vagy védjegy nélkül elfogott ebek általa azonnal és feltétlenül megsemmisíttetnek, végül elrendeli, hogy a vidékről és szomszédos községekből bejövő és egyáltalán a főváros területén található kóbor ebek általa lehetőleg már a főváros határán vagy kültekén lelővessenek, különben pedig a gyepmester által elfogattassanak és kivétel nélkül elpusztíttassanak. Ki van tehát zárva, hogy egyesek kutyákat nagyobb számban elarusíthassanak. Ha ez az eset mégis előfordul, az annak a jele, hogy rendőreink a kutyák ellopását nem kísérték eléggé figyelemmel, s csakis annak következménye ama számtalan panasz, mely a kutyák jogtalan eltulajdonítása miatt emeltetik. Az e téren észlelt rendellenességek gyökeres megszüntetése érdekében felhivom ennél fogva az őrszemélyzet tisztikarát, hogy az ebtolvajlásokat figyelemmel kísértesse, az őrszemélyzetet pedig utasítom, hogy kötelességszerűleg arra törekedjék, hogy az ebek eltulajdonítása megtoroltassék. Nevezetesen azokat, a kikről fölteszik, hogy értékesebb kutyákat ugysem tarthatnak, továbbá azokat, kik ebeket gyakrabban visznek eladásra vagy kutyákat magokhoz csalogatnak, általában gyanut keltenek a rendőr előtt, az ebek vitele, vezetése vagy eladása körül, szólítsák igazolásra, s ha az ebek jogszerű megszerzését vagy tulajdonjogát igazolni képtelenek lennének, vagy gyanura szolgáltatnak okot, az eb holszerzésének megállapítása és a tulajdonos kipuhatólása végett állítsák elő. A védjegyekkel ellátott kutyák tulajdonosai az őrszobában meglevő ebszám nyilvántartásból az előjáróság útján azonnal megállapíthatók, s az ily kutyák a tulajdonosoknak visszaadandók, a kutyát eltulajdonító pedig vagy lopás miatt, vagy jogtalan elsajátítás miatt följelentendő, esetleg megbízhatatlanság esetében bekisérendő. A védjegy és szájkosár nélkül nyilvános helyen talált kutya pedig minden olyan esetben, a midőn nem tulajdonosa vagy annak megbízottja által vezetettik, a gyepmesternek adandó át. Minden esetre elvárom, hogy a szegyenletes ebtolvajlásnak vége szakadjon. Szigorú megfigyelés, tapintatos eljárás meg fogja könnyíteni az őrszemélyzet fáradozását, s el fogjuk érni, hogy jogtalanul birlalatra került kutya vagy tulajdonosának fog visszaadni, vagy a gyepmesternek fog átadni. Ez ideig a 6. és 7. kerületben észleltetett nagyobb mérben a kutyák eltulajdonítása. De kétségtelen, hogy más kerületekben is laknak oly aggályos egyének, kik az ebek rendszeres ellopásával és értékesítésével foglalkoznak. Hogy kik ezen egyének, a figyelmes rendőr csakhamar meg fogja állapítani, s éppen ezért elvárom és remélem, hogy e tekintetben többé panasz felmerülni nem fog.

Legnemesebb háziállatunk.

(Különös tekintettel a ló gyötrő szemellenzőkre.)

(Vége.)

Te leveted kabátodat, midőn munkához fogsz, hogy a ruha téged a munkában ne akadályozzon: ellenben az én szegény fejemre szükség-telenül még oly szerszámot is raksz, mely nem csak alkalmatlankodik nekem, hanem még gyötrő, kínoz is engem! — Vagy nem veszed-e észre, hogy miként inog-binog a fejem az a szemző, úgy, hogy annak folytonos rezgése rám nyugtalanítólag és izgatólag hat? Nem látod-e,

miként dörgölődznek azok a szemzők szemeimhez, s nem éred-e föl eszeddel, hogy mily nagy fájdalmat okoznak nekem ez által?

Azt akarod-e, hogy a szemzők viselése következtében idővel egészen vakká legyek? — Vagy nem törődöl-e azzal, hogy értékelenné leszek, ha megvakulok? Ugyan miért akarod magadat anyagilag megkárosítani?

Vagy te talán azért illeszted szemeimre azokat a szemzőket, mert attól tartasz, hogy szemzők nélkül el találnám a teherkocsit ragadni? Hiszen ez pusztá gondolatnak is esztelenség! Hogyan ragadhatnám el azt a nehéz kocsit én, a ki még lassu lépésben is alig-alig bírom azt vonni?!

Beh oktalanul cselekszel, gazdám, mint a ki engem reggeltől estig irgalmatlanul ostromozasz s olykor még agyba-főbe is versz azért, mert csak nagy nehezen bírom húzni a megrakott szekeret, s mégis szemzőt teszesz fejemre, attól tartva, hogy azt a megrakott szekeret el találnám ragadni! Nem válik-e az neked, mint eszes embernek, szégyenedre, hogy ily esztelenül cselekszel?*

Valószínűen így szólna gazdájához a fuvarosló, ha beszélni tudna.

Mínhogy a ló még kiáltással sem nyilváníthatja fájdalmát s nem adhatja azt az embernek tudtára úgy, mint más háziállatok, miként például a kutya is, hanem szóltalanul tűri a bántalmat, némán szenved a legnagyobb kínokat is: annál nagyobb kötelességünk, helyette föl-szólalni és síkra szállani a lovat megkínzó s még korai vaksággal is fenyegető szemző ellen.

A türelmes várakozás ideje lejárt, itt a cselekvésnek, az erélyes föllépésnek az ideje!

Mínhogy a mozgalom a szemző ellen Németországban már javában foly s a szakértők ott mindig erélyesebben kezdik a szemzők eltörlésének szükségét hangoztatni: valóban kár volna a dolgot halogatnunk, mikor legszebb alkalmunk van most e humánus ügyben megelőzni a külföldet, a mint azt például a Zónatarif-fal a vasuti közlekedés terén megelőztük.

Annál megbocsáthatatlanabb volna e valóban humánus ügynek halogatása s a most kínálkozó kedvező alkalomnak elszalasztása, mint-hogy biztosak lehetünk abban, hogy ha az „Orsz. állatvédő-egyesület“ sürgetésére létre jő oly hatósági rendelet, mely egyelőre legalább a legnagyobb mértékben megakadályozza a tehervonólovak szemzőit eltörlő: az egész művelt világnak helyeslése, tapsa bizonyos.

Eltekintve attól, hogy nem volna helyes addig várnunk, míg a külföld, melynek most mi adhatnánk követendő példát, minket e humánus kérdés megoldásában egy határozott lépéssel megelőz: — minket, mint állatvédőket, ha ez ügyet elodázzuk, még vajmi könnyen a kötelességmulasztás vádjá is érhet. Kötelességünk ugyanis oly hatósági rendeletet kieszközölni, mely, midőn a tehervonólovak szemzőit eltölti, egyúttal a fuvarosokat a szemzők haszontalanságát és kártekonyságát illetőleg kellőképen fölvilágosítja és akként oktatja, hogy belássák a szemzők mellőzésének nagy előnyeit.

Vagy talán nem előny-e az, ha a szegény fuvaros fölösleges kiadástól megszabadul, ha megtakaríthatja azt a pénzt, a melybe a szemzők kerülnek!

Nem nagy előny-e az, ha holmi szemzők nem fenyegetik többé a fuvarosnak a lovát korai vaksággal s a fuvarost magát nagy anyagi kárral, a mennyiben a megvakult ló majdnem minden értékét elveszti s a mennyiben vak ló vevőre nem igen akad!

Vagy nem nagy előny-e az, ha az a szomorú homályt okozó szemző a fuvarosnak lovát látásában többé nem gátolja, ha az éltető napvilágot

nem zárja el többé előle s ha úgy a fuvaroslónak élet- és munkakedvét s egyúttal munkaképességét s a munkában való kitartását sem csökkenti többé ?

Ezek után nem volna-e valóságos jótétemény oly hatósági rendelet, mely a fuvaroslovak szemzőit eltiltja? — S ily hatósági rendeletnek végrehajtása semmi nehézségekbe sem ütköznék; mert hiszen, ha (mint mondám) a fuvarosok a szemzőt illetőleg kellő felvilágosítást nyernek, biztosra vehetjük, hogy ellenszegülés nélkül, örömet fogják lovaik szeméről azt a hitvány szemzőt eltávolítani.

Nekünk, állatvédőknek, még két fontos okból kötelességünk ezt az ügyet fölkarolnunk s megtenni halogatás nélkül a szükséges lépéseket, hogy egyelőre legalább a legnehezebb munkát végző s ennél fogva a legsanyarúbb helyzetben levő fuvaroslovak szabaduljanak meg a szemzőktől.

Az első ok nemzetgazdászati. Ha igaz az, hogy, miként egy kiváló szakértő, *Monostori Károly*, állatorvos-tanár, mondja, a szemzől szemzők következtében nálunk majdnem minden ötödik-hatodik ló vak: akkor nekünk, állatvédőknek, hazafias kötelességünk is minden követ megmozdítani, hogy a szemzők esztelen divata, ha nem is mindjárt teljesen, de legalább egyelőre részben, t. i. a fuvaroslovaknál, a hol még a legnagyobb furfanggal sem lehet ürügyet találni a szemzők megtartására, haladéktalanul hatóságilag szüntettessék meg. Ily hatósági rendelet már pusztá nemzetgazdászati szempontból is követelendő, mert hiszen a lovakat megnyomorító szemzők használata hazánk lóállományának értékét csökkenti!

A második ok, mely minket gyors elhatározásra és tette indítson, magasztosabb, nemesebb. Ez az ok ethikai, erkölcsi.

Ha igaz az, hogy a ló a szemző miatt a kocsisnak intéseit, nógatásait nem veheti észre, minél fogva a kocsis csakis folytonos kegyetlen ostorcsapások segítségével értetheti meg magát: akkor nekünk állatvédőknek mulasztathatlan kötelességünk habozás nélkül mindent elkövetni, hogy a szemzők egyelőre legalább a legtöbbet szenvedő fuvaroslovaknál körültessenek el, hogy így a szívtelen viszony a kocsis és a ló között egyelőre legalább részben szűnjék meg s hogy a durva, kegyetlen bánásmódot egyelőre legalább a szánalomra legméltóbb tehervonó-lovaknál váltsa föl szelidebb, emberségesebb bánásmóddal.

Nekünk, mint állatvédőknek, nem szabad többé túrnunk, nem szabad ezentúl megengednünk, hogy ez a haszontalan lószerszám még ezentúl is korlátlanul uralkodjék, mely a lovakkal való szívtelen bánásmódot egyenesen szükségessé teszi.

Hivatásunknak, mint állatvédők, igazán csak úgy fogunk megfelelni, ha késedelem nélkül, tüstént megteszszük a szükséges lépéseket egy oly hatósági rendelet kieszközlésére, mely egyelőre legalább a lovak legsanyargatottabb osztályát szabadítja meg a szemzőktől. *)

*) Vannak, kik a szemzők védelmére azt mondják, hogy sok lónak ütnek ki az ostorral a szemét, ha ezt a szemző nem ótalmazná. Ez sajnos, igaz; de nem kevésbé igaz az is, hogy sok kocsis nem is merné lovának fejét kegyetlenül ütögetni, ha lovának szemét a szemző nem védené. Sok kocsis épen azért üti, veri oly bátran szegény lovának a fejét, mert nem kell attól tartania, hogy kiüti lovának a szemét, minthogy ezt a szemző megvédi. — A szemző, lám, a ló fejének ütögetésére még bátorítja is a kocsist! Mindenesetre szigorúan meg kellene tiltani a ló fejének ütését s a tilalom ellen vétőket nagyon meg kellene büntetni.

Vajha e rendeletet, mely mind a hazának, mind az illető hatóságnak, mind az orsz. állatvédő-egyesületnek becsületére, dicséretére és dicsőségre válnék s az egész művelt világnak követendő például szolgálna, mennél előbb lehetne szerencsénk örömmel üdvözölni!

Thewrenk Árpád.

A repülő építőmesterek.

Irta : *K. Nagy Sándor.*

(Folytatás.)

Egy másik sűrű bokorban, közel a földhöz találták a Barátka fészket, finom fűszálakból és gyökerekből, összeszöve rovarok fonadékával és szőrrel, benne kevés toll.

Tovább egy galagonya bokorban mintegy emberderékig érő magasságban reá bukkantak a Poszáta fészke, finom fű- és gyökérszálakból készítve, pókhálóval összeszöve, megerősítve és szőrrel bélelve.

A mint innen tovább, egy majdnem átláthatlannak és teljesen járhatlannak tetsző sűrűséghez jutottak, egy kis madár ugrott ki elébük a sűrűségből.

— Ni, ni, a Veresbegy! — örvendezett ő Méltósága — hát te itt lakol?

A Veresbegy elpirult, de nem felelt, majd intett Tollnak, hogy négy szemközt szeretne vele beszélni.

A kísérlet hátravonult s a Veresbegy ekkor lassu hangon mondá:

— Bocsáss meg, de ujságíró is van a kíséretedben s azok mindent kikürtölnek a világba. Én pedig ugyan nem vagyok valami országszerte körözött ember, de azért még sem szeretném, ha elárulnák az én otthonomat. Neked azonban megmondom. Én magam itt lakom abban a sűrűségben, egy kiszáradt fa odvában, de atyámfiak közzül némelyek vajúsokban, hasadékokban laknak. Fészünk azonban egyforma: kívülről száraz levél, befelé finoman és tömötten szőtt moha, vékony gyökerekkel átszövegetve, belől szőr és toll. Ha tetszik, élvezetlek, mert másként nehezen találnád meg, ámbár meg kell vallanom, hogy így is nehéz oda jutni.

— Akkor köszönöm — válaszolt Toll — de a látogatást csak más-korra halasztom.

Azzal köszöntek egymásnak. És Toll elhagyva a bokros helyeket, a kaszáló szélén bucsut vett a bokrok lakóinak küldöttségétől, hogy a mezőről érkező küldöttséggel folytassa útját.

A nagy fűben haladva, a réti Bagoly fészke bukkantak; de biz' az nem sokat ért. Egy útszéli lóherésből pedig szégyenkezve futott el a Pipeske az ő összetákolt fészkeről. Bezzeg, nem így tett ám a Pityer, melyet ott találtak egy zombék tövén, a gyepebe rakott fészken. Ugy ült a nagyon finom anyagból készített, nyílt esése alaku fészken, mint király a trónján s épen nem volt ellenére, hogy a küldöttség szemügre vegye azt. (Meg is dicsérte bátorságáért ő Méltósága.) Sőt azt sem restelte megmondani, hogy némely atyjafia a földtől felálló kövek alá fészkel.

A Füzike már nem volt ilyen bátor, midőn megközelítette az ő tanyáját a küldöttség. Pedig úgy el volt az rejtve a reá boruló füvek és bokrok alatt s annál nehezebb azt észrevenni, mert a bokrok alatt falevélből, a füvek alatt fűszálakból építi, tehát az épen olyan színű, mint a mellette levő bokor, vagy fű. Furcsa kis fedeles építmény. A mint erről

meggyőződött a küldöttség, midőn a félnéken félre huzódó Füzike távollétében megvizsgálta a kis fészket. És Toll érdemesnek tartott erről jegyzetet tenni.

— Bizony ezek a fészkek nagyon közel vannak a földhöz — mondá ő Méltósága a küldöttséghez fordulva.

— Az igaz — válaszolt a szónok — de hát olyan madár is van, mely a pusztá földre tojik s egyáltalában nincs fészke. Ilyen a Lappantyu az erdőben.

— Hisz az valóságos zsellér.

— Vannak olyanok is, a melyek egy kis lapos gödröt kaparnak maguknak a pusztá földön — folytatá a szónok — s ezt a kis kaparást nevezik fészkeknek. Ilyenek: a Fűrj, a Tuzok (ez többnyire a zabvetésekben), a Bibicz (rétságben, a mocsár sekélyesebb helyein). Ezek legalább még egy kevés almot csak hánynak a kis gödörbe, de a Halászcsér még ezt se teszi, hanem kapart fészke minden alom nélkül való, pedig folyómenti kavicsos részen van. A Csaláncsúcs is ilyen kaparásba, vagy vágásba építi ugyan a fészket, de ebben olyan nagy ügyességet fejt ki, hogy fiának feje egyenlő magasan álljon a földdel s jószerint apró göröngyöknek látszanak.

— No, azoknál nincs mit nézni -- válaszolt kedvetlenül Toll — tehát folytassuk utunkat.

Egy kőrakás mellett mentek el, melyből akkor repült ki a Hantmadár.

— Mit kerestél te ott? — kérdezte tőle Toll.

— Csendesen — suttogta ez — én nagyon féltem a fészkeket s ilyen helyen a kőrakásokban, vagy hasadékokban rejtegetem és kiválóan ügyelek arra, hogy fészkeket valami fedje.

— Tőlem ne félj — nyugtatá meg Toll — mert én bizony nem bujkálok olyan helyen a te kedvedért.

Ezzel ott hagyta és ment tovább. Egy árokparton nagy földszakadékokat találtak.

— Ha nem fél Méltóságod a barlangoktól — mondá itt megállva a küldöttség szónoka — méltassa figyelmére a földi Rigó tanyáját.

— Hol van?

— Ott a földszakadékokban látszik egy kerek lyuk. Ez a kapuja.

— Menjünk be.

Amint beléptek a kerek lyukba, egy méternyire haladtak a kis üregben előre s csak ott találták meg a fészkelő barlangot, melynek fészke kevés mohából és gazból állott. A Földi Rigó épen otthon volt s a fészket igazgatta. Némi meglepetéssel fogadta a bejelentetlen vendégeket.

— Erre jártam, meg akartam ismerni otthonodat — világosította őt fel Toll ő Méltósága. — De hány vakondot fogadtál napszámba, hogy ezt a hosszú üreget vájják számodra?

— Nem vakondok, se nem más négylábu állat vájta ezt a csövet a földbe, hanem én magam — felelt szerénykedve a földi Rigó — mert így tanultam öcsémtől, azok pedig a Jégmadártól látták, csakhogy ez a folyók és patakok mentén váj magának méternyi vízszintes csövet s ennek végébe tágas barlangot s aztán fészket — tisztességgel legyen mondva! — kiökröndözött halszállakból rakja.

— Elismerem ügyességedet — jegyezte meg Toll bucsuzás közben — de még sem szeretném a pinczelakást.

Most közeledtek a rét mocsarai felé, a hol új küldöttség várta Toll ő Méltóságát. (Mert hát az emberektől megtanulták, hogy a hivatalos vizsgálatot jó előre be kell jelenteni.)

A réti Héja lakását találták legelőbb is egy zombék tetején való nádtorzokon; tovább a kiszáradt parti sás üstökében a Vizityuk fészkeire leltek. De bizony ezek nem kötötték le ő Méltósága figyelmét s oda fordult a küldöttség vezetőjéhez:

— Hát a mocsárban lakik valaki?

— Laknak bizony, Méltóságos uram! — válaszolt ez — még pedig egész faluk vannak.

— Faluk? — csudálkozott Toll.

— Igen, ott a mocsár legelőjettebb, legjárhatlan helyén van a Vörösgém-falu és Vakvarju falu.

— Hogy értsem azt?

— Ugy, hogy Vörösgémfaluban is, Vakvarjufaluban is van 50—60 ház, Vörösgémék is, Vakvarjúék is szeretik a társas életet s azért házaikat ilyen falumódjára egy csoportba építik.

— Egyformán? — érdeklődött Toll.

— Nem egészen. Vörösgémék a czimeres nád sűrűségében a nádszalakat felső részében letördelik s ezekre nádszalakból, nádlevelekből és puha gyékényből rakják fészkeiket. Vakvarjúék pedig a mocsári fűzön, vagy rekettyén összetakolnak néhány szál száraz ágat s ez az ő tanyájuk.

— Azért nem érdemes oda bemenni — jegyezte meg Toll — vagy lakik ott még más is?

— Oh, igen. Ott fészkel a Daru is.

— A Daru? No annak a fészket szeretném látni.

— Nagyon nehéz lenne rátalálni, nemcsak azért, mert a legelőjettebb helyén van a mocsárnak, alacsonyan rakva, hanem különösen azért, mert a Daru soha sem repül egyenesen a fészke felé, nehogy elárulja annak hollétét, hanem csak titokban közeledik ahhoz.

— No, akkor ne zavarjuk azt a szép madarat, melynek lenge tolla olyan pompásan disziti az alföldi legények kalapját.

Epen tovább akartak menni, midőn két Ruczát láttak a mocsár sarában evickélni. Az egyik a Kanalas rucza volt, az ő nagy, széles csőrével, a másik a takaros termetű Tökés rucza, az ő szép fehér nyakravalójával.

— Ezek is itt laknak? — kérdezte Toll.

— A Kanalas rucza itt csinál magának almot mindig, de a Tökés rucza itt is, vetésekben is, sőt fűzfák tetejére és nagy faodvakba is rak magának fészket, helyesebben, csak almot, az igaz azután, hogy pehelyel jól kibéleli — válaszolt a szónok.

E közben a Tökés rucza felrepült s egyenesen a mocsár szélén levő nagy magas, korhadt fűzfának tartott s annak magasan fekvő odvába eltűnt. A küldöttség kíváncsián várta az eredményt. Kevés idő mulva azt látták, hogy a Tökés rucza megjelenik a faoduban, csőrében egy kis pelyhes magzatát tartva s aztán leszáll vele a víz széléhez s azt földre leteszi és azután megy a többiért, összesen tizszer egymásután. A letett kis porontyok semmi életjelt nem adnak magukról s egy-egy kis mozdulatlan kődarabnak látszanak. Meg is jegyezte ő Méltósága nagy részvétellel:

— Szegény Tökés rucza! mennyi kis halottja van!

De alig mondá ki e szavakat, midőn a Tökés rucza az utolsó fiát is kihozva az oduból, letette a többi mellé s akkor belement a vízbe s megcsapta azt szárnyával. Nosza, erre a vizlocscsanásra egyszerre csak mind megmozdultak a halottaknak vélt kis porontyok, elkezdtek nyüzsgögni s aztán egymásután bukdácsolva be a vízbe és ott usztak az anyjuk után szépen, szabályosan (ahogy a legügyesebb uszómeister sem tud).

A küldöttség nagy lelkesedéssel meg is hurrázta őket. Ő Méltósága pedig erről az érdekes esetről külön felterjesztést tett a madárkormányának. (A ki nem hiszi, nézze meg a VI-ik ügyosztályban.)

Most a rétv szélére, a sásas közé jutott a küldöttség.

— Van-e itt valami nevezetesebb építkezés? — kérdezte Toll.

— Olyan nincs, a miért érdemes volna kitenni magát a háromélű sás összekaszabolásának — válaszolt a szónok — mert csak a Vizityuk, Tőkés rucza és Nyilas rucza használják fel ezeket a sásos, gyékényes helyeket építkezésre, ezeknek fészkei pedig száraz levelek, melyeket a parti sás elhalt üstökébe raknak.

— Hát a rétvben?

— A mocsár sekélyesebb helyein a Bibicz gödröt kapar magának s meghányja száraz alommal, a Czankó pedig zombékos helyen, torzsközött csinál magának kis mélyedést s abba almot.

— Ejh! — türelmetlenkedett ő Méltósága — én mégis azt hallottam, hogy a rétvben találok a madárépítkezés egyik legremekebbikét.

— Az a nádasban van — válaszolt a szónok.

— Vezessetek hát oda — mondá Toll.

A küldöttség tagjai előre mentek s a záporosó egyenességű kareus nádszálakat óvatosan hajtogatták félre az útból, különösen vigyázva, hogy a hatalmas fekete nádbuzogány orron ne üsse ő Méltóságát. A mint a nádas legsűrűbb részébe értek, egyszer csak egy roppant vastag hang elkezdi bömbölni:

— „Üü—prumb—ü—prumm—üü—um!“

Bezzeg, hogy meghökkent az egész küldöttség s úgy megállott mindenki, mintha valami lerázhatlan hinár kinkirgózott volna a lábára.

Ő Méltósága is kényelmesebben érezte magát otthon, a hol a hivatalosolgának még a vastag szőnyegen is lábbujjhegyen kell járni, hogy zajt ne okozzon. De alantasai előtt még sem akarta elárulni megrettenését s nem minden torokhang nélkül kérdezte:

— Miféle mélyhangú bassista jött ide nyaralni?

Azzal előre lépett, szétválasztotta azt a néhány szál nádat, a mi még előtte volt. És hangosan felkaczagott. Egy, a víztetején lebegő korhadt fadarabon állott egy guzori nyaku gém, hosszú csőrével egy lónadályt lógatva.

— Hisz' ez a Bölömbika — mondogatták egymásnak a küldöttség tagjai.

— Én vagyok — válaszolt ez — de hívnak dobos muszkagémnek, vízi és nádi bikának, ökörgémnek, bikagémnek. Talán nadályt kerestek valamelyik gyógyszerért számára? Oh! én szolgálhatok, fogok eleget s ha el nem tudom adni, hát lenyelem. Így ni!

Azzal hirtelen egyet nyelt és a lónadályt úgy járt, mint Jónás próféta a czethallal: eltűnt ennek szájában. A Bölömbika pedig nagy lélekzetet vett, mint mikor a pipás ember a füstöt lenyeli s aztán a beszívott levegőt kiböfögve, az előbbi nótáját fujta el.

— Jól van, jól — mondá neki Toll — bizony még elfujsz bennünket nagy hangoddal. De csak hagyd el. Inkább majd ajánlani foglak hatalmas mély basszus hangod miatt az operaház igazgatójának. Azonban mi csak a fészket akartuk megnézni.

— Azért ugyan nem volt érdemes ide fáradni — válaszolt őszintén a Bölömbika — mert igaz, hogy a legsűrűbb nádasba rakom, távol mindenkitől, közel a víz színéhez, de hát az bizony csak giz-gaz. Azonban ha csudálatosan szép és érdekes vizimadár fészket akartok látni, men-

jetek arra, keresztül a buzogány-erdőn s ott megtaláljátok a Nádi Rigót: annak van díszes palotája.

A küldöttség kérve-kérte a Bölömbikát, hogy ne legyen szives hangot adni, a míg ők jól el nem haladnak, nehogy ijedtökben belepotyogjanak a kákatövekről a vízbe s aztán sietve távoztak a kijelölt irányba. Nem lehetett el se tévedniök, mert a Nádi Rigó épen otthon volt s egy nádszál oldalára felkapaszkodva, felfelé fordított fejjel, az ő édes, kedves nótáját akkor énekelte s betöltötte vele az egész nádasat:

„Csere—csere—csak—csak—csak!”

Midőn oda ért a küldöttség, fészkére ugrott s vidám kedvvel ott fogadta az érkezőket.

— Te vagy a Nádi Rigó? — kérdezte Toll.

— Szolgálatjára, uram! — válaszolt ez, egyet csavarintva szép fejével — s ez itt a lakásom.

A küldöttség nem nyomhatta el a csudálkozás felkiáltását:

— Ah! milyen remek!

— Valóban, felséges egy építmény — szólott Toll elragadtatással — mond el, hogyan készíted?

— Ahogy apámtól tanultam — válaszolt ez szerényen. Kikeresem a nádas sűrűséget, kiválasztok négy szál olyan nádat, mely néhány arasznyira áll egymáshoz s a gyökér felé kissé szorul. Láttam egyszer Biharországban egy bárányhőr kucsmát, mikor csúcsával lefelé volt fordítva. Ezt vettem mintának az építkezésémnél. Ezt a négy szál nádat szíjjal fűszálakkal (néha fűzfa-háncsossal) összekötözöm, összeszövöm, de arra vigyázok, hogy ez a kötelék ne legyen nagyon szoros mindenütt s a nádon csusz hasson egy-egy kicsit, ha szél hajlongatja a nádat, különben az egész alkotmány szétszakadna. Ebbe a kasornyába rakom aztán fészket gazból és egyéb növényből; fészkelem csészéje mély, de felső része a szájánál szűkül, hogy ingásakor semmi ne essék ki belőle.

— Művész vagy az építészet terén — mondá ő Méltósága, egyeseken megveregette a vidám kis madár szárnyatövét s aztán lázas sietéssel kapta elő rajzfűzetét s ott a küldöttség szemeláttára belerajzolta abba a Nádi Rigó művészi fészket és azután a legbarátságosabban vett búcsút a műépítésztől.

A mint kifelé igyekeztek a nádasból, ennek a széle felé ott találták a Búbos böcsőköt, a mint békanyálból és korhadásnak indult füvekből összetakolt fészken ott libegett a vizen.

— Ejnye, de bizonytalan tutalyra építet a fészket — szólott hozzá Toll — egyszer csak azon veszed észre, hogy elviszi a víz.

— De nem viheti ám el — válaszolt az, fészkevel együtt himbálózva — mert ki van kötve a nádszálhoz s ez megtartja.

És csakugyan úgy volt.

(Vége köv.)

K ü l ö n f é l é k .

Miért tojik a kakuk idegen fészekbe? Erre a végérvényesen még meg nem fejtett kérdésre egy zoologus (Lenecek) igyekszik megfelelni. E tudós abból indul ki, hogy a legtöbb oly madár, amely emlős állatok nyájait követi, hogy azokról a parazitákat leszedje és elfogyaszsa, ugyancsak idegen fészekbe tojik, úgy, mint a kakuk, mert a tojását magával nem viheti. Lenecek tehát azt hiszi, — s ez a legvalószínűbb

is — hogy valaha, mikor még a vándorló, költöző emlős állatesordák és nyájak gyakoriabbak voltak, mint manapság, a kakuk is ilyen nyáját-követő madár volt, s tulajdonságát, más madarak fészkébe tojni, maig se vetkezte le.

Részemről hazánkban seregély mellett kakukkot is láttam marhasordába szállani és ott parazitákat lakmározni, az imént jelzett feltevés helyességét valloam tehát. *M. K.*

A kutya mint uszályhordozó. A londoni előkelő társaságban egy jól ismert hölgy jött rá arra az eredeti gondolatra, hogy az ember a kedvencz ebét a ruhája hordozására felhasználja. Ez a hölgy nem rettent vissza több kutyáját is betanítani arra, hogy azok egy intésre a földön vonszolt szoknyát a „kellő magasságig“ megemeljék (pl. mikor egyik járdáról a másikra kell átmenni, vagy valamit a szoknyával ki kell kerülni), s az urnő után vigyék, aztán egy ujabb intésre az uszályt szájukból kieresztve, a földre ismét visszabocsássák.

Nagy feltűnést is keltett, mikor ez a lady a maga „okos“ kutya „gardedam“-jával a járdákon megjelent, s mikor a négylábu apró uszályhordozó, a maga feladatát — büszkén, kényesen lépegetve — kifogástalanul végrehajtotta.

Az eb, mikor utca-, járda-kereszteződéshez ért az urnője, szájával nagy ügyelettel ránczba szedve a nemes, drága selyem szoknya uszályát, magasra emelte azt úgy, hogy a földet sehol se érte, s tempóban lépkedve vitte a hölgy mellett haladva mindaddig, míg a lebocsátásra jelt kapott. Ekkor elbocsátotta az uszályt, a hölgyre pillantott, s annak megelégedését látva, már csak hátul „követte“ az uszályt, maga is igen „megelégedetten“ viselkedvén a felett, hogy sikerült urnője tetszését kinyernie. (r.)

Bikaviadal női torreadorokkal. Spanyolországban, Cadixban nemrég a következő „érdekes“ jelenetnek volt tanuja az összecsođított arenái közönség.

Festői öltözékben hat fiatal nő állt ki, mint torreador, a porondra. A publikum tombolásban tört ki a hat szépség láttára s izgatottan várta, hogy mi történik, ha a bika megjelenik. És a bika megjelent, és a 6 nő szétfutott, az egyik a porondon el is esett és ezt a bika nem valami udvariasan meg is tépásztta. Az előbb ujjongó közönség erre füttyölni és éktelenül ordítani kezdett, egy ur pedig a közönség köréből a porondra ugrott s kardot rántva, a bikát „hősiesen“ leszurta. A tombolás megújult; a publikum férfi torreadorokat követelt; orditozott; a karzaton katonák és matrözök hajbakaptak, véres verekedést rögtönöztek; a publikumból többben lebuktak a porondra, stb.

Madridban is történt ugyan e tájban egy óriási botrány a bikaviadalon, mely közben a vérszomjas elégedetlen közönség az arenát „egyszerűen“ felgyújtotta.

S mindez történik Európában, a „művelt“ spanyolok hazájában, Krisztus után a 20-ik században! És az állatvédők törekvéseit van, aki álhumanizmusnak nevezi, van aki indokolatlan, gyermekes szentimentalizmusnak bélyegzi, sőt ki is figurázza!

—mi—

Állatvédelem.

Havi közlemények az állatvédelem és állatgondozás köréből.
(Az „Országos Állatvédő Egyesület“ hivatalos közlönye.)

Szerkeszti:	Szerkesztőség és kiadóhivatal:	Kiadja:
Monostori Károly.	Budapest, VII. Nefelejts-utca 14.	Grimm Gusztáv.

— Megjelenik minden hó 20-ikán. —

Előfizetési ár egy évre 4 korona. Egyesületi tagoknak 2 korona.

☛ Ezen lap közleményeinek ufánnymását nemcsak szívesen megengedjük, hanem fiztelettel kérjük is. ☛

Etlényi Lajos †

Az országos állatvédő egyesület alelnöke, Etlényi Lajos ur, f. é. november hó 18-án 74 éves korában elhunyt.

Etlényi azok közé tartozott, akik a hazai állatvédelmi ügy úttörő gárdáját képezték. Mint többen a kiválók közül, ő sem riadt vissza sem a szellemi, sem az anyagi áldozattól, mikor ezen humanus ügy érdekéről volt szó.

Utóbbi időben csendes visszavonultságban élt, de bizonyos, hogy az állatvédelem nemes ügyének utolsó leheletéig hive maradt.

Az egyesület lelkes, kiváló pártfogót s kimagasló ügybarátot veszített benne, s önmagát is megtisztelte, mikor e jeles tagja temetésén testületileg részt vett.

A gyászos házban egyébiránt Dr. Szalkay Gyula tanár, az orsz. állatvédő egyesület tagja és volt igazgató-titkárja emelkedett hangú szép beszédet mondott, az egyesület pedig az özvegyhez részvét iratot intézett. Etlényi emlékezete tisztelt lesz mindenkor az egyesület előtt.